

Mi erősebb az erőszaknál? – A szelídség!

A veszekedés és erőszakosság korában élünk. Úgy tűnik, a szelídségnek semmi esélye sincs. Valójában a veszekedés és az erőszak a gyengeség jele, a szelídség az erőé. A szelídség mintha mégis vesztesre állna a Földön.

A hétköznapi tudat megismerési szervként a múlt, a halál jegyében áll – csak a megismerés eredménye tudatosul benne, miután a folyamat maga már elmúlt, meghalt –, morális képességként pedig az önzőség jegyében áll; elvenni, legyőzni akar, mert azt képzeljük, hogy személyiségünket tulajdon megszerzésével kell kitágítanunk.¹ Az embernek dolgoznia kellene önmagán azért, hogy egyrészt a megismerésben megtapasztalja az időn kívüli, örök, élő jelent (a magasabb megismerés első szintjét), másrészt, hogy az adás, a másik ember és a jövő javára való lemondás irányába váltson. Győztessé kellene válnia, anélkül, hogy legyőzne másokat. Önmagát, saját egoisztikus lényét kellene legyőznie. El kellene jutnia az erőszaktól a szelídséghez.

A hegyi beszéd első versei három lépcsőfokban ábrázolják az ehhez szükséges lépéseket.

Máté 5, 1-5²:

Mikor pedig látta Jézus a sokaságot, felméne a hegyre, és amint leül vala, hozzámenének az ő tanítványai. És megnyitván száját, tanítja vala őket, mondván:

Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyeknek országa.

Boldogok, akik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak.

Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.

A figyelemből formált hegy

Milyen hegyre megy fel az Úr? A leírást lehet persze külsődlegesen értelmezni: fölment egy hegyre, hogy a körülállók jobban hallják. De van ennek a képnek egy mélyebb, meditatív jelentése is: olyat akar mondani az embereknek, ami magasabban van, mint a hétköznapi tudat; aki meg akarja érteni, föl kell emelkednie hozzá. Az Úr maga teremti ezt a hegyet, figyelemből, hogy a tanítványok követni tudják. És épp azok a tanítványok, akik „fölmennek” hozzá. A többiek, akik lent maradnak, a sokaság, a nép. Miután fölment, „leül vala” az Úr, megvárja, amíg fölrnek a tanítványok, amíg éretté válnak a befogadásra. Utána „megnyitja a száját”. Ez szinte komikusnak tűnik: persze, mondanánk, különben hogyan beszéljen. De gondoljuk meg: az Úr folyamatos együttlétben van az Atyával³, saját szellemi forrásaival, amik az emberek szellemi forrásai is. Ebből a végtelen folytonosságból akar valamit szavakba önteni, kihelyezni a megformáltság, a múlt, a halál világába. Alig sejtjük, hogy ez micsoda áldozatot jelent. Ez, hogy „megnyitja a száját” azt jelenti, hogy készen áll az áldozatra, rendelkezésre bocsátja

¹ R. Steiner: *Das Johannes Evangelium*. GA 103. „A tulajdon, a személyiség kiterjesztése a tulajdon megszerzése révén odavezetett, hogy az idők során feldarabolódott a ruha, amit Krisztus, a Föld szelleme hordott.” A cikkben előforduló Steiner, Kühlewind, Gruwez, Lusseyran és Rilke idézeteket Böszörményi László fordította.

² A bibliai idézeteket Károli Gáspár fordította.

³ János 8, 14: „Ha magam teszek is bizonyosságot magamról, az én bizonyoságtételem igaz; mert tudom honnan jöttem és hová megyek; ti pedig nem tudjátok, honnan jövök és hová megyek.” Minden pillanatban tudja, hogy honnan jön és hová megy – folyamatos kapcsolatban van forrásaival.

hozzá beszédszerveit. Ezután az áll: „tanítja vala őket” – még mielőtt bármit mondana.⁴ Szavak nélkül tanítja a tanítványokat erre a mozdulatra, az áldozatra, a készenlétre a megszólalásra. És aztán kezd szólni.

Megismerésünket a hétköznapi különleges mohóság hatja át. Gondolkodásunkat arra használjuk, hogy problémákat oldjunk meg, amilyen gyorsan csak lehet. Ha nem értünk valamit, általában nem várjuk ki, amíg megérjük bennünk egy válasz (pontosabban: mi megérünk egy válaszra), hanem kikényszerítünk egy választ meglévő igazságaink fegyvertárából. Nem tudjuk tartósan elviselni a nem-értés állapotát – pedig éppen ebből fakadhatna igazi gondolkodás. Az észlelésben is hasonlóan járunk el: észleleteinket régi, meglévő fogalmakkal illetjük. Amint meglátunk valamit, már tudjuk is, hogy mit látunk – és éppen ezért szinte semmit se látunk. Beszédünk is ezt a mintát követi: egész nap fecsegünk (hangosan, vagy önmagunkban), anélkül, hogy megfontolnánk, hogy mit és hogyan mondjunk. Az Úr más példát mutat. Először fölmegegy a hegyre (föllemelkedik, megteremti a hegyet), azután kivárja a tanítványokat, majd fölkészíti magát arra, hogy megszólaljon – és csak azután beszél. Milyen magas igény! Ez maga tanítás, mielőtt bármit mondana. Ezt meg kellene tanulnunk. Nekünk is hallgatással kellene kezdeni a beszédet. Legalább néha.

Rudolf Steiner a következőképpen jellemzi a modern ember tartását, és a fejlődés irányát⁵:

„Akármilyen borzasztóan igyekszik is valaki, hogy helyes ítéletet hozzon, semmiképp se számíthat rá, hogy ezzel a belső igyekezettel valahogy mérvadó ítélethez juthat. Csak az remélheti, hogy helyes ítéletre jut, aki minden igyekezetét arra fordítja, hogy egyre érettebbé és érettebbé váljék, aki, mondjuk így, kivárja, hogy – miután éretté vált rá –, a helyes ítélet a hozzááramló kinyilatkoztatásokból születik meg. Akkor ugyanis a legkülönösebb tapasztalatokra tehetünk szert.”

Éretté válni a kinyilatkoztatásokra – ez a szellemi szegénység⁶ mozdulata.

A szellemi szegények

Az első „boldogok...”, mint láttuk, a teljes belső csendből csendül fel: „Boldogok a szellemi szegények: mert övék a mennyeknek országa.” Kik a szellemi szegények? Akik meg tudják tisztítani a tudatukat a hétköznapi tudat összes tárgyától, és mégis ébren maradnak. Közönségesen, ha figyelmem nem irányul semmilyen tárgyra, akkor elalszom. A szellemi iskolázásban⁷ azonban a figyelem olyan koncentrálttá válhat, hogy a koncentráció eredeti tárgya (mindegy, hogy gondolat, képzet vagy észlelet) eltűnik, de megmarad az erő, ami létrehozta. A figyelem így tiszta formájában – vagyis a forma-nélküliségben – jelenik meg. Észreveszi önmagát, találkozik önmagával, és ebben a tapasztalásban fölébred az addig ismeretlen magasabb ÉN. Most válik az ember „éretté” arra, hogy befogadja a fölülről hozzá áramló „kinyilatkoztatásokat”, hogy minőségileg új tapasztalatokat szerezzen. Alulról, a hétköznapi tudat helyzetéből nézve ez a tudat „üres”. Átváltozott.

⁴ Károli fordításában ugyan itt utána az áll, hogy „mondván”, ami összeköti a tanítást és a mondást, de pl. Luther fordításában ezek különálló mozzanatok: „Und er tat seinen Mund auf, lehrte sie und sprach”.

⁵ Rudolf Steiner: *Welt der Sinne, Welt des Geistes*, GA 134.

⁶ Károlinál „lelki szegénység” áll, de valójában szellemi szegénységről van szó.

⁷ Ld. pl. Georg Kühlewind: *Vom Normalen zum Gesunden. (A normálistól az egészségesig.)*

Rudolf Steiner négy fokozatra bontja a szellemi szegénységhez vezető utat⁸:

„Tegnap eljutottunk addig a lelki állapotig, amit „megadásnak” nevezünk, és ami egyelőre a legmagasabb lelki állapotnak tűnik, amit el kell érünk akkor, ha azt akarjuk, hogy a gondolkodás, az, amit közönségesen megismerésnek nevezünk, belépjen a valóságba, hogy a valósággal, az igazi valósággal kapcsolatba kerüljön. Más szavakkal: olyan gondolkodássá váljék, ami fölemelkedett azokhoz a lelki állapotokhoz, amiket úgy érünk el, hogy először megtanuljuk a csodálkozást, azután azt, amit a világ valóságának szóló áhítatos odaadottságnak nevezünk, majd a bölcsességgel áthatott összhangot a világ jelenségeivel. Egy olyan gondolkodás, amelyik nem tudna fölemelkedni abba a régióba is, amit megadásnak hívtunk, még mindig nem jutna el a valósághoz. Nos, ezt az megadást csak úgy lehet elérni, ha nagyon határozottan újra és újra tudatosítjuk magunkban a pusztá gondolkodás alkalmatlanságát, és ezen kívül igyekszünk egyre intenzívebbé tenni azt a hangulatot, ami folyamatosan ezt mondja nekünk: ne azt várd el a gondolkodásodtól, hogy megismered általa az igazat, hanem azt, hogy nevel téged. Ez rendkívül fontos, hogy kialakítsuk magunkban ezt a hangulatot, hogy a gondolkodásunk nevel bennünket. Ha gyakorlatilag megvalósítjuk ezt az alapvető hozzáállást, akkor bizonyos dolgokból egészen másképp jövünk ki, mint ahogy közönségesen hinnénk.”

Aki végez koncentrációs és meditációs gyakorlatokat, jól megfigyelheti ezt a négy szintet. Nem mindig lépnek fel külön-külön, néha azonnal a második, vagy még magasabb szintre „ugrik” a figyelem. A szintek akkor látszanak a leginkább, ha valahol akadályba ütközünk, és egyelőre nem jutunk tovább. Ilyenkor jól látszik, hogy melyik szinten pottyantunk ki a gyakorlatból. Vegyük példának a koncentrált észlelés gyakorlatát – mert a fenti szövegben Steiner konkrétan utal a gondolkodás képtelenségére, hogy hozzáférjen a valósághoz.⁹ Az elmélyült észlelés¹⁰ első lépése, hogy megpróbálunk lemondani a szokásos, ismert fogalmakról, de közben mégis megmaradni az észlelésben. Ez nem megy egykönnyen, mert meglévő fogalmaink („ez rózsá; a virág fehér; a levél zöld” stb.) erőszakosan törnek be a tudatba. De ha sikerül megvalósítanunk – legalább egy pillanatra – hogy látunk, anélkül, hogy tudnánk, hogy mit látunk, akkor azonnal föllép a csodálkozás. Az az érzésünk, hogy „ilyet még sose láttam”. Akkor is, ha már sokadszor csinálom a gyakorlatot, mondjuk ugyanazzal a kavicsal. Ha elég koncentrált vagyok, fellép a csodálkozás. Ez egyébként a tárgykoncentrációra is igaz: pl. mindig újra elcsodálkozom, hogy micsoda nagyszerű találmány a gémkapocs. Ha a csodálkozás öröme nem vet véget a gyakorlatnak, akkor fellép „a világ valóságának szóló áhítatos odaadottság”. Megmaradok az észlelésben és elviselem, hogy olyan minőségeket észlelek, amikre nincsenek szavaim. Az „áhítatot” természetesen nem lehet kikényszeríteni, de ha sikerül megmaradni az odaadottságban, akkor magától megjelenik. Megsejtem, hogy nálam magasabb hatalom rejlik az észlelés mögött, és ez létrehívja az áhítatot. Az áhítat mintegy meghívás arra, hogy emelkedjek tovább a tudatban – ahogy a tanítványok emelkednek, ahogy fölmennek a „hegyre”. Ez tovább vezet az „összhanghoz”, a teljesen monisztikus tapasztaláshoz. Mondjuk, elmerülök egy színben (a természetben vagy egy festményen, például egy templomi üvegablakon), és egyszerre csak „egygyé válok” a színnel. A szokásos látásban itt vagyok én, és ott a tárgy. Az

⁸ Rudolf Steiner: *Welt der Sinne, Welt des Geistes*, GA 134.

⁹ A dualisztikus tudatban a gondolkodás az igazság, az észlelés a valóság megismerési „szerve”. Mivel a két lelki funkció majdnem teljesen szétválik, ezért jogosan mondhatjuk, hogy a gondolkodás nem fér hozzá a valósághoz. Akármennyit gondolkodom is azon, hogy milyen színű a rózsá, erre csak az észlelés ad választ.

¹⁰ Az észlelési gyakorlatokat ld.: Georg Kühlewind: *Wege zur fühlenden Wahrnehmung: Die Belehrung der Sinne*. Magyarul: *Az érző észlelés felé: Az érzékek kitanítása*.

(https://www.itec.aau.at/~laszlo/Antro/Gyuri_konyvei_hu/Eszleles_vegleges.pdf)

„összhang” állapotában ez a távolság megszűnik, én és látvány egyek vagyunk. És „bölcseességgel” áthatott, mert ebben a tapasztalásban fölsejlik, hogy jelent valamit, mond valamit, amire nincsenek szavaim. A „világ beszél” (G. Kühlewind), de nem ismerem a nyelvet, amin beszél, meg kellene tanulnom, és lehetséges, hogy megtanuljam. Ez a teremtés bölcs nyelve, amit Steiner „Krisztus-Mihály nyelvnek”¹¹ nevez. Ha ez után az intenzív tapasztalás után is meg tudok maradni a gyakorlatban, akkor föllép a következő „biztos sejtélem”: ez a kimondhatatlan jelentés, ez az ismeretlen, de tapasztalható minőség származik *valakitől*, aki „kimondta”, aki teremtette. Valaki, aki nagyobb nálam, akinek „megadom” magam. Megadom magam, mint Jákob az angyalnak, mert hatalmasabb nálam. A felsejlő Logosz-világ bölcsességébe és jóságába vetett bizalommal adom meg magam.

Hasonló tapasztalási területről számol be Jacques Lusseyran, amikor leírja, hogy hogyan lát – nem tapint, hanem lát – a kezével¹²:

„Csak a figyelem számít: a figyelem teremti az univerzumot. Megpróbálom tehát figyelmesé tenni a kezemet, pontosabban: magamat a kezemen keresztül. Ehhez tudtommal csak egyetlen eszköz létezik: nem szabad a kezembe engedni a fejem ideáit... A valósággal való kapcsolatunknak először nem szabad szellemi kapcsolatnak lennie, hanem a valóságra kell irányulnia¹³. Ha ideáinknak, véleményeinknek, ítéleteinknek, szokásainknak, annak a kényszerítő vágyunknak, hogy előbb tudjunk, mintsem megismernénk, azt tudnánk mondani: „Maradjatok nyugton, barátaim! Majd később hívlak titeket”, akkor azonnal tökéletesen észlelnénk az univerzumot, észlelésünk alulról fölültre fordulna. Meg sem ismernénk többé régi világunkat, ami nem lenne többé töredezett és összefüggéstelen. Ez igazi forradalom lenne... Aki teljes lenne a figyelemben, az univerzumot is teljesen ismerné meg. Nagyon is igazuk van a bölcseknek, akik a derűt tartják minden megismerés feltételének, mert a belső béke tesz minket figyelmesé.”

Igen, az igazi forradalom lenne, ha le tudnánk mondani a fogalmak iránti mohóságunkról a megismerésben, arról, hogy „előbb tudjunk, mintsem megismernénk”, ha azt tudnánk mondani fogalmainknak: „Maradjatok nyugton, barátaim!” Ez a forradalom nem más, mint az átmenet a tudati lélek korából a szellem-én korába¹⁴. És ez meghozná a béke, a derű, az öröm állapotát is. „Az új világ levegője az öröm” – mondja az angyal Mallász Gitta könyvében¹⁵. Ez a teremtés ős-öröme, és az az öröm, amit akkor élhet át az ember, ha egyensúlyba hozza magában az elválasztás és az azonosulás erőit¹⁶.

Akik sírnak, akik gyászolnak¹⁷

Ebben az abszolút nyitottságban az ember sebezhető. Mindent be tud fogadni és ráébred a teremtés végtelen szenvedésére. Egyszermind ráébred saját hétköznapi tudatának csúf

¹¹ Rudolf Steiner: *Anthroposophische Leitsätze*. GA 26.

¹² Jacques Lusseyran: *Das Leben beginnt heute – Erinnerungen und Begegnungen eines Blinden*. Az élet ma kezdődik – egy vak emlékei és találkozásai. A fordítás a német szöveg (Uta Schmalzriedt fordítása) alapján készült. Lusseyran nyolc éves korában elvesztette a szeme világát – de nem a látását.

¹³ A „szellemi kapcsolat” itt – amint a következőkből egyértelműen kiderül – azt jelenti, hogy a találkozásnak nem szabad *fogalmi* találkozásnak lennie. Vagyis előre kész ítéletnek. Teljes összhangban Steinerrel.

¹⁴ Vö. R. Steiner: *Die Geheimwissenschaft im Umriß*. GA 13.

¹⁵ Mallász Gitta: Az angyal válaszol.

¹⁶ Georg Kühlewind: *Weihnachten*, Kapitel „Über die Freude“. Magyarul: *Karácsony*. Az „örömről” c. fejezet.

¹⁷ Károlinál „akik sírnak” áll, Luthernél „akik hordozzák a szenvedést”, a görög szövegben: „akik gyászolnak”.

korlátozottságára, saját önzőségére is. A szellemnek formát kell fölvennie, ha ki akarja fejezni önmagát. Ha a forma tartósan megmarad, akkor seb, szenvedés és önzőség lesz belőle – és vágyakozás, hogy visszatérhessen a forma-nélküliség állapotába. A szenvedés abban áll, hogy az ember átéli és észre is veszi, hogy mennyire elszakadt a „mennytől”, a szellemi világtól, a Logosz világtól. A vígasz pedig abban áll, hogy ebből a felismerésből kiindulva ráébred saját szellemi eredetére, Logosz-természetére. „A Logosz felismerése a Logosz felismerése bennem”¹⁸.

Nemrég megjelent nagyszerű könyvében¹⁹ Christine Gruwez részletesen foglalkozik az ember sebezhetőségével, ha meg akar nyilvánulni, ha végtelen potencialitásából véges formába akar önteni valami. Ezt írja többek között:

„Valami ki akar csírázni, ami azt jelenti: formát akar öltetni. Mert az, ami akar, keresi a lehetőséget, hogy kifejezhesse törekvését. Szüksége van azonban egy köztes helyre, ahol a mag kicsírázik, és meg kell találnia a megfelelő időpontot. Már ebben megnyilvánul az ember alapvető sebezhetősége. Mert előre nem lehet meghatározni, hogy mikor és hogyan csírázik ki a mag. Várni kell. A legtöbb esetben sokáig. Rilkének 20 évre volt szüksége, amíg összes elégiáját versbe sűrítette – illetve amíg az elégiák versbe sűrűsödtek.”

Igen, „várni kell”. És a várakozás fájdalmas. Ez nem passzív várakozás, hanem az aktivitás legmagasabb foka. Teljes koncentráció teljes nyugalomban. A várakozás fájdalma és a teremtés iránt érzett részvét mély rokonságban van. Nincs gyors megoldás; a gyors megoldások mindig erőszakosak. A szelíd megoldásokat ki kell várni, meg kell rájuk „érni”, ahogy Steiner mondja. Kühlewind ezt írja: „A szomorúság ereje nem a *szomorúság* ereje. A szomorúság abban áll, hogy elveszítjük azt, ami nem szomorúság. A szomorúság „okai” mindig látszólagosak: különben mindig szomorúak lennénk, ok mindig van rá elég.”²⁰ Ha szomorúak vagyunk, fennál a veszély, hogy fogságában maradunk ennek az érzésnek, és nem is akarunk tőle igazán megszabadulni. Az erő a szomorúság mögött azonban a vígasz ereje:

„A Logosz világában érezni magunkat, az a vígasz. Igazi lényünk, hétköznapi, lelki tudatunk forrása örökké itt tartózkodik, de a hétköznapi tudat nem lát el ezekig a magaslatokig, és ezért joggal érzi magát elhagyatottnak: szomorúságban. Ha túl nagy a távolság, ha szellemi lélegzésünk ritmusa elvesztette szimmetriáját a szellemi lényünkkel való azonosság és az odaadottságtól való elszakadás között. Elszakadás a szellem saját életébe, amit „léleknek” nevezünk. Aszimmetrikusan hosszan tartózkodunk saját lényünkben, és csak kivételesen emelkedünk fel létünk rejtettségébe, vagy kinyilatkoztatásába. Félünk, talán jogosan – valószínűleg jogosan.”²¹ És Kühlewind Rilket idézi²²:

¹⁸ Georg Kühlewind: *Das Gewahrwerden des Logos*. Magyarul: *A Logosz felismerése*. Kláris Kiadó.

¹⁹ Christine Gruwez: *Die Wunde und das Recht auf Verletzlichkeit: Meditationen zur Zeitlage* (S.129-130). 2023. Verlag Urachhaus. (*A seb és a sebezhetőségre való jog: meditációk a kor helyzetéről*)

²⁰ Georg Kühlewind: *Die Erneuerung des Heiligen Geistes*. 1992. Verlag Freies Geistesleben. A Szentlélek megújítása (https://www.itec.aau.at/~laszlo/Antr0/Gyuri_konyvei_hu/Erneuerung.pdf).

²¹ Mint fent.

²² *Initiale* Rainer Maria Rilke, *Buch der Bilder*.

„Végtelen vágyakozásból kelnek
véges tettek, mint gyöngé szökőkutak,
korán születnek és remegnek.
De, kik különben rejtekeznek,
– boldogságos erőink – jeleznek
e táncoló könnyekben utat.”

A „boldogságos” vagy „derűs” erők a „Vigasztaló”, a Szent Szellem²³ erői. A „Szent Szellem suttogását”²⁴ azonban csak a belső csendben halljuk, amiben minden közönséges tartalom eltűnt a tudatból, a „negatív”, befogadó csendben, Buddha „tengercsendjében”. Ahogy a fény mindent megvilágít, de magát a világosságot nem látjuk, úgy tud minden fölcsendülni a csendben, miközben maga hallhatatlan marad. A szellem abszolút szegénységében.

A szelídek

A szellemi szegénység és a teremtés szenvedése iránti részvét és szomorúság után következik a következő lépcsőfok: „Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.”. Ez úgy hangzik, mintha nehezebb lenne a földet örökölni, mint bejutni a mennyországba. Lehetséges ez? Igen, éppen erről van szó. A szellemi iskolázás útján járó ember magasabb megismerési képességekre juthat, és így beléphet a szellemi világba, a mennyek országába – legalábbis a gyakorlás idejére. Utána fájdalmasan megtapasztalja a világ szenvedését. És csak ez után léphet tovább oda, hogy hozzájárulhasson a Föld eredeti küldetésének megvalósításához – ahhoz, hogy a „szeretet bolygójává” (R. Steiner) tegye a Földet. *Szeretet és félelem*²⁵ c. írásában Kühlewind nagyon tömören leírja a magasabb megismerés és a szeretet közötti különbséget. Idézi hozzá Jánost és Rudolf Steinert, aki szintén szól erről a különbségről:

„Az Én-vagyok az odaadottságban, a teremtésben és a szeretetben él és működik. Az odaadottság, a befogadó figyelem, a megfordult, befogadó akarat²⁶ – minden meditáció célja és lényege – az Én (vagy a figyelem) átalakulásának (metamorfózisának) lehetősége *azzá*, amit *megismer*. Átalakulás úgy, hogy megtapasztaljuk az átalakulást. Úgy ismerem meg *azt*, hogy átélem, ahogy én *azzá* válok. Ez az észleleti világ megismerésére is vonatkozik, csak éppen itt az átalakulás homeopátiás mértékben játszódik le. A földi szeretet egy másik Én-lény irányában egy másik mozdulat: abban áll, hogy visszaveszem magam, lecsökkentem a *szellemi világban*²⁷ szükséges Én-érzést, teret kínálok a másiknak önmagamban, hogy átélhessem a másikat magamban. A megismerésben magamat élem át «abban». A közönséges logika nyelvén az, hogy «én vagyok te» vagy: «te vagy én» ugyanazt jelenti. A valóságban ez két különböző mozdulat. «Azt mondhatjuk, hogy az érzékfölötti tudattal az emberi lélek felébred a szellemi világban; de ugyanígy azt is kell mondanunk, hogy a szeretetben a szellemiség ébred fel az észleleti világban. »²⁸ Vessük össze ezt a mondatot János fönt idézett kijelentésével (János 1.

²³ Károlinál: Szentlélek.

²⁴ Georg Kühlewind: *Licht und Leere*. 2011. Verlag Freies Geistesleben. „A tanár belső csendje és hallgatása az a tér, amelyben kivirágozhat a gyerek, és hallhatóvá válik a Szentlélek suttogása.” 16. jegyzetfüzet (https://www.itec.aau.at/~laszlo/Anstro/Gyuri_konyvei_hu/16.fuzet.pdf)

²⁵ Georg Kühlewind: *Liebe und Furcht*. Die Christengemeinschaft Heft Nr. 12, 1989.

²⁶ Rudolf Steiner: *Vom Menschenrätsel*, „Kitekintés” c. fejezet. GA 20.

²⁷ Kiemelés Georg Kühlewindtól.

²⁸ Rudolf Steiner: *Die Schwelle der geistigen Welt*, „Az én-érzésről és a szeretet képességéről” c. fejezet. GA 17.

levele, 4, 16): „És mi megismertük és elhittük az Istennek irántunk való szeretetét. Az Isten szeretet; és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is ő benne.”

Csak most kezd érthetővé válni, hogy miért nehezebb „örökségül” kapni a földet, miért jelent ez magasabb szintet, mint a mennyek országába való belépés. Ha a gyakorló eléri a meditáció első szintjét, akkor „az emberi lélek felébred a szellemi világban”. Ezen a szinten azonban még valamiről le kell mondania, ami abban áll, hogy „visszaveszem magam, lecsökkentem a *szellemi világban* szükséges Én-érzést, teret kínálok a másoknak önmagamban”. A „*szellemi világban* szükséges Én-érzés” nélkül az ember feloldódna a szellemi világban, eltűnne benne, mint csepp a tengerben. De ha önzetlenül végrehajtja ezt az áldozatot, akkor valami egész más történik: fölébredhet benne a másik ember, vagy egy magasabb Én-lény is: „a szeretetben a szellemség ébred fel az észleleti világban”. Ez az egész teremtés értelme és célja, ezért jövünk ide a Földre. Értelmetlen lenne csak azért a Földre jönni, hogy itt megtapasztaljuk a lét a szellemi világhoz képest lecsökkentett létét, vagy csak azért, hogy kiegyenlítsük „karmikus” tartozásainkat. A Földnek saját küldetése van, ami csak az ember segítségével valósulhat meg.

Ez a szeretet, ami a „szegénység” és a „sírás” szintje után következik, ami kivezeti az embert elválasztottságából, új minőség, amit csak az ember valósíthat meg – senki más. A tékozló fiú²⁹ atyja várja a fiú megtérését és hazatérését. És amikor a fiú, útja legmélyebb pontján, amikor „kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, amit a disznók ettek” ezt mondja: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened. És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam...”, akkor éppen ezzel a belátással teszi magát mégis méltóvá. Mindent elvesztett, elpazarolta egész örökségét, de felismeri helyzetét – magas eredetének fényében. És az Atya örül a megtérésnek, már ekkor örül. Ez az az öröm, amit a bátyja, aki otthon maradt, nem tud megérteni, ez az új minőség, az öröm, ami eltöltene a Mennyet, ha az ember betöltene földi hivatását és a „szeretet bolygójává” tenné a Földet. Ha ez megtörténik, akkor győzni fog a szelídség, anélkül, hogy bárkit legyőzne, akkor az ember végre elfogadja örökségét – és örökségül kapja a Földet.

²⁹ Lukács 15, 16-32.